

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA TEXTILNÍ

Podzim - Dámská kolekce svrchních oděvů

Autumn – women's outerwear collection

2013

Lenka Průšová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Fakulta textilní

Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Lenka Průšová**
Osobní číslo: **T10000398**
Studijní program: **B3107 Textil**
Studijní obor: **Textilní a oděvní návrhářství**
Název tématu: **Podzim - dámská kolekce svrchních oděvů**
Zadávající katedra: **Katedra designu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- 1) Hledání charakteristiky podzimních přírodnin, teoretické rešerše a výtvarné studie.
- 2) Studie přírodnin, tvarů a barev, hledání tvarosloví oděvní kolekce.
- 3) Práce s materiálem, hledání způsobu zpracování, stříhové a konstrukční modelace.
- 4) Realizace dámské oděvní kolekce.
- 5) Fotodokumentace s porovnáním jednotlivých charakteristik oděvů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **25**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

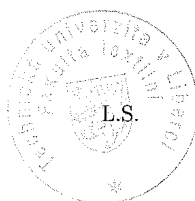
Pi Joan, J.: Dějiny umění 1-10, Praha: Euromedia group - Knižní klub, 1982, 2000

Kybalová, L.: Středověk - dějiny odívání, Praha: NLN - Nakladatelství Lidové noviny, 2001. ISBN 978-80-7106-142-7

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. A. Zuzana Veselá**
Katedra designu

Datum zadání bakalářské práce: **4. října 2012**
Termín odevzdání bakalářské práce: **27. května 2013**

Ing. Jana Drašarová, Ph.D.
děkanka

Ing. Renata Štorová, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 25. března 2013

Čestné prohlášení

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60- školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

Datum

Podpis

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat Mgr. Art. Zuzaně Veselé, za rady a konzultace v průběhu celé tvorby bakalářské práce. Dále mé poděkování patří rodičům, kteří mi byli po celou dobu velkou oporou a vždy mi byli ochotni pomoci.

Anotace

Inspirací pro tuto práci je podzimní příroda a tvary podzimních přírodnin, které se promítají v realizaci dámské oděvní kolekce svrchních oděvů. Nosnou částí celé svrchní kolekce jsou velké, tvarované límce a kapuce, jež jsou inspirovány podzimním listím a jeho tvary. Ty se vytvářejí různým odšíváním a skládáním tkaniny. Zároveň je autorce inspirací historie svrchních oděvů, konkrétně období 20. let. 20. století, která se projevuje v základních tvarech svrchníků.

Klíčová slova: svrchní odívání mužů, svrchní odívání žen, kabát, vlna, límec

Annotation

The inspiration for this work is the nature of fall and autumn shapes of nature, which are reflected in the implementation of women's clothing collection of outerwear. The main part of the top collections are large, shaped collars and hoods, which are inspired by autumn leaves and shapes. They make various alteration and folding the fabric. Authoress is inspired by the history as well, namely the twenties of. 20th century, which is reflected in the basic shapes overcoats.

Keywords: men's outerwear clothing, outerwear women's clothing, coat, wool collar

OBSAH

ÚVOD	7
1 SVRCHNÍ ODĚVY	8
1.1 Počátek odívání – vznik a důvody	8
1.2 Starověk – Historie a vývoj svrchního oděvu	9
1.3 Středověk- Historie a vývoj svrchního oděvu	12
1.4 Novověk – Historie a vývoj svrchního oděvu	19
1.5 1900 – 1920 – Historie a vývoj svrchního oděvu	26
2 INSPIRACE.....	28
2. 1 Studie tvarů	28
2. 2 Práce s materiálem.....	28
3 POPIS KOLEKCE	30
3. 1 Střihové zpracování	30
3. 2 Materiál.....	30
3. 3 Údržba.....	31
4 POPIS MODELŮ.....	32
4. 1 Model č. 1	32
4. 2 Model č. 2	34
4. 3 Model č. 3	36
4. 4 Model č. 4	38
4. 5 Model č. 5	40
4. 6 Model č. 6	42
5 ZÁVĚR.....	44
6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	45
7 SEZNAM OBRÁZKŮ	46
8 SLOVNÍČEK POJMŮ	47
9 FOTODOKUMENTACE.....	48

ÚVOD

Teoretická část se nebude zabývat barvami ani tvary podzimních přírodnin, ze kterých se bude vycházet při tvorbě oděvů. Ale budou se rozebírat jednotlivé etapy oděvní kultury a vyhledávat svrchní oděvy, které se v té dané době nosily. Člověk se na podzim obléká do teplých svrchních oděvů. Proto se teoretická část bude zabírat historií svrchních oděvů mužů a žen, přičemž se v některých obdobích mužský i ženský oděv navzájem prolínal. Teoretická část končí záměrně 20. lety 20. století, neboť svrchní oděvy jsou inspirovány právě tímto obdobím.

Oděvní tvorba obsahuje dámskou svrchní kolekci šesti oděvů. Oděvy jsou inspirovány tvary podzimních přírodnin a podzimní barevností. Z tvarů podzimních přírodnin vychází inspirace pro velké límce a kapuce. Jejich objemné tvary se budou lišit podle tvaru listu. Bude zdůrazněn předimenzovaný tvar límců, na kterých budou odšity tvary žilek listů. Rovný střih kabátů je východiskem z teorie svrchních oděvů 20. let 20. století.

1 SVRCHNÍ ODĚVY

1.1 Počátek odívání – vznik a důvody

Význam oděvu lze sledovat z několika hledisek. Jedním z nich je historie vývoje samotného oděvu, dále pak lze sledovat význam oděvů jako projevu celkové situace, životních podmínek, zařazení a postojů jedince v rámci společnosti. Oděv lze zkoumat a popisovat také z hlediska poznání jeho funkcí. Například funkce symbolické, reprezentační, estetické, rituální atd.

Oděv vznikl jako součást procesu sebeuvědomění ve společnosti a přírodě. Člověk, který se dávno vydělil z přírody, se jako myslící bytost začal záměrně odlišovat. Různými ozdobami, amulety, úpravou tváře, těla. Začal nosit kůže a později textilie.

Oděv je určitým znakem významu lidské osobnosti. Je zahalením postavy, ale zároveň je také signálem pro své okolí. Tento signál se postupem času vyvinul do rozsáhlého systému. Nepatří k němu jen oděv, ale i další předměty denního užívání. Tyto typické doplňky jsou společenskou výpovědí o každém jedinci a jeho vztahu k prostředí a ke společnosti.

V pravěkých jeskyních začíná historie lidského rodu a tam vzniká i první oděv. Kus hrubé kůže byl prazákadem šatníku. První pokrývání těla započalo ve starší době kamenné. Pravěcí lovci si kůžemi z ulovených zvířat pokrývali chladné jeskyně. Člověk zjistil, že rozdíl mezi teplou kožešinou a okolím je tak velký, že se postupně začal kožešinou přikrývat. Značí to určitý mezistupeň mezi přikrytím a odíváním. Takto zhotovená pokrývka překážela lovcům v pohybu a při lovu. Upravil si tedy kožešinu tak, aby mu při práci nepřekážela a přitom pokrývala a hřála tělo. Spíнал oděv vším, co mu nabídla příroda. Třeba ostrými větvičkami, kůstkami nebo trny. Díky tomu započalo první sešívání oděvů. Oděv nesloužil jenom jako ochrana před povětrnostními vlivy, ale člověk měl i potřebu zakrýt nahotu. V neposlední řadě měl také význam estetický.

V mladší době kamenné byl zaznamenán významný pokrok ve výrobě oděvů. Z lovce se stal zemědělec. Při pěstování zjistil, že stvolů některých rostlin, jako třeba lnu a konopí, se dají třepit v pevná a pružná vlákna. A začal z nich spřádat hrubé nitě. Zpracovávat stejným způsobem se začalo i ovčí rouno.

První tkaniny vznikaly na svislém stavu. Na dřevěném rámu byly zavěšeny osnovní nitě, zatížené kameny. Svislou osnovou se vodorovně proplétala útková nit. A výsledkem proplétání byla poddajná tkanina. Bohužel není známo, jak přesně oděvy vypadaly. Pouze v rašeliništích na severu Evropy byly objeveny zbytky oděvů z látek a kůže. Díky obrázkům v jeskyních si můžeme představit, jak asi takový oděv vypadal.¹

1.2 Starověk – Historie a vývoj svrchního oděvu

Svrchní odívání starověkého Egypta (3000 – 500 př. n. l.)

Muži si horní část těla nechávali skoro vždy odkrytou. Jinak se svrchní oděv oblékal přes bederní roušku, byl dlouhý ke kolenům a zakrýval jednu ruku. Jednalo se spíš o oděv aranžovaný než tvarovaný a zhotovoval se z průsvitného materiálu. Vzdáleně připomínal oděv mezopotámský, kde se používalo právě asymetrické zahalení pouze jedné paže. Muži nosili oděvy odvozené od ženských oděvů.

Ženským oděvem byl mesesset, což byl oděv z jemné, někdy i transparentní bílé látky. Tento oděv byl předchůdcem dnešních pláštěvých šatů. Skládal se z velkého kusu látky ve tvaru obdélníku s otvorem pro hlavu a pod prsy se převazoval šerpou. Díky tomu vznikl oděv, který byl aranžovaný, s náznaky rukávů. Něco jako pelerína.²

Svrchní odívání starověkého Řecka (700 – 150 př. n. l.)

Pláště se tvořily z jednoho kusu nesešité látky. A lišily se od sebe způsobem aranžování a velikostí.

Plášť, který mohl nosit jak muž, tak žena byl nazvaný fáros. Byl z jemnější látky, velmi rozměrný a mohli jej nosit lidé z vyšší společnosti.

---

¹ TYLÍNEK, Petr. *Základní etapy vývoje oděvní kultury*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004, str. 5,8

ZOUHAROVÁ, Jana. *Výroba oděvů*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004, str. 6

² SKARLANTOVÁ, Jana. *Od fíkového listu k džínům*. 1. vyd. Praha: Grada Pub., 1999

² KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Starověk*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 43-53

Muži i ženy nosili himation, který nesl i název tribon. „*Měřil asi 2 x 3 m a kladl se při nejobvyklejší úpravě napříč kolem těla, do podpaždí na jedné straně, přes rameno na druhé*“³. Byl zhotoven z různého materiálu, v chladnějším období se nosil vlněný. Ženy nosily himation s velkou oblibou, celé se do něj zabalily. Někdy tento obdélník látky sloužil i jako dlouhá, velká šála, kterou si žena přehazovala přes ramena. Nevyužitý cíp pak použila jako pokrývku hlavy.

K ženským typům plášťů patřil kruhový eukyklon a chlanis. Oblékal se podobně jako himation, ale díky skládání na polovinu se používal jako šála přes ramena nebo přes ruce.

Další svrchní oděv, který oblékaly výhradně ženy, byl teplý vlněný oděv peplos, který sahal až na zem. Svým střihem se shodoval s chitónem. Lišil se tím, že jeho horní část byla vpředu i vzadu přeložena. Obě části peplu se řídily výškou ženy, která se do něj oblékala.

Mužským základním účelovým pláštěm byla vlněná chlaina. Byl to obdélník látky o rozměrech cca 140 x 230 cm, který se dal přichytit na rameni sponou. V chladném počasí se nosil ze silnějších, dvojitých materiálů a měl označení diplax, diplois. Záleželo na společenském postavení nositele. Mohl být purpurový nebo pestře vzorovaný. Díky jeho rozměrům, které umožňovaly bohaté řasení, sloužil tento plášť i jako přikrývka.

Muži nosili i jinou variantu chlainy, a to byl kratší plášť s názvem chlamys, který se spínal uprostřed látky, a tím vznikala silueta plná záhybů. Nosili jej jezdci, vojáci a lovci. Plášť mohl být sepnut jak na rameni, tak i vpředu. Tento styl nošení byl výhodný při jízdě na koni. Pláště se vyráběly z kozí nebo ovčí srsti. Vlna se barvila do různých barevných odstínů. Nejčastějším odstínem byla škála purpuru, ale používala se i vlna nebarvená, tedy bílá. Využívala byla i kvalitní černá vlna s modrými odlesky, jež byla velice proslulá na maloasijském pobřeží. Používala se i barva výrazně zelená, připomínající barvu rosníčky. Vznešení muži si mohli dovolit pláště nachové nebo bohatě řasené.⁴

---

³ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Starověk*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 89

⁴ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Starověk*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 86 -94

Svrchní odívání starověkého Říma (700 – 70 př. n. l.)

Římská kultura i oděv Římanů vycházel z řeckého oděvu. Základem oblečení pro muže i ženy se stala tunika. Mohla být jak spodním, tak svrchním oděvem a dala se i vrstvit.

Mužským svrchním oděvem byla tóga. Předchůdcem tógy byl řecký himation. Tóga byla více nežli svrchním oděvem, stala se národním znakem svobodného římského občana. Symbolizovala společenské postavení nositele. Nesměli ji proto oblékat cizinci, otroci ani vyhnanci.

Tóga byla ovinovacím nesešitým oděvem. Tvořil ji pruh vlněné tkaniny značných rozměrů. Dlouhá byla 6 metrů a 2 metry široká. Obdélník byl zastřižen do elipsovitého tvaru. To umožňovalo zajímavější a elegantnější řasení. *„Látka se překládala podélně na polovinu, někdy i na dvě třetiny, z levého ramene splýval pruh k nohám, druhý konec se obtáčel pod pravou paží dopředu a přehazoval přes levé rameno, případně opět přes pravou paži.“*⁵ Oblékání tógy bylo velmi náročné, proto se vznešení Římané neobešli bez zkušeného pomocníka. Tóga byla příliš složitým oděvem, který vyžadoval pomalou a důstojnou chůzi. A protože byla oděvem dosti náročným, začali ji Římané vyměňovat za jednodušší plášť. Tyto se později staly běžným oděvem.

Dále byl řecký himation vzorem pro pallium, což byl nejrozšířenější plášť v Římě. Plášť halil ramena, byl velice lehký, na přední části se křížil a v pase byl přepásaný páskem. Nosili ho učenci a filozofové, většinou na holém těle.

Mladí muži nosili krátký plášť zvaný lacerna. Lacerna byla ve tvaru obdélníku, který byl sepnutý na rameni nebo pod bradou sponou a nechyběla mu kapuce. Byla většinou z tmavé vlněné látky. Byl to plášť do nepohody.

Za cestovní plášť se považovala paenula, která byla kruhovitěho střihu s otvorem na hlavu a s kapucí. Splývala podél těla až ke kotníkům a byla z vlny nebo z kůže. Byla tvarovaná z jednoho kusu a díky tomu dobře držela teplo a chránila před vlhkem.

---

⁵ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Starověk*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 122

Dále existovaly vojenské pláštíky, které se nazývaly sagum a většinou se zapínaly na rameni.

Ženy nenosily tógu, na znamení potupy ji oblékaly jen ty, které se něčím provinily. Ženy nosily hlavně tuniku a přes tuniku oblékaly svrchní šat, zvaný stola. Stola byla podobná tunice, bohatě se řasila a na dolním kraji se zdobila purpurovým lemem. Byla výrazná nadměrnou délkou, takže žena občas vláčela stolu po zemi. Stolu mohly nosit jen ženy vysoce postavené, tím se odlišovaly od žen nízkého původu. Svrchním oděvem žen, který se nosil přes stolu, byl plášť zvaný palla. Měl tvar obdélníku, byl volně aranžovaný a nesešitý, bohatě zřasený. Způsobů aranžování bylo několik. Jeden cíp pally mohl sloužit jako pokrývka hlavy. Původně byla vlněná, později hedvábná a postupem času se zdobila výšivkou.⁶

1.3 Středověk- Historie a vývoj svrchního oděvu

Svrchní odívání byzantské říše (5. -11. st. n.l.)

Muži nosili jako svrchní tuniku širokou, nařasenou a nepřepásanou tunicu talaris. Pláště, které byly sepnuté na rameni, byly variantou starších typů plášťů jako byla např. chlamys, sagum atd.

Ženy oblékaly jako svrchní oděv polokruhový nebo pravoúhlý plášť. Popřípadě paenulu, která byla s kapucí.⁷

Svrchní odívání v době románské (8. – 12. st. n. l.)

Oděv se začíná vyvíjet od aranžování k šití, používá se plno zdobných prvků, které zdobí a člení šaty.

V mužském odívání přetrval plášť z antického období, který byl nesešitý, aranžovaný a měl různý tvar. Tkanina se různě upravovala na postavě, přehazovala se nejčastěji přes ramena a byla sepnuta sponou. Postupem času začínají být pláště tvarované a vznikají rukávy. Délka pláště se řídí délkou tuniky. Dále nosili plášť, caracalla, což byl úzký přehoz, který měl dlouhé rukávy, jež sahaly až ke kolenům,

⁶ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Starověk*. Praha: Lidové noviny, 1998, str. 122-132

⁷ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Středověk*. Praha: Lidové noviny, 2009. str. 21

s rozparky v přední i zadní části a často míval kapuci. Oblíbené začaly být pláště bez kapucí, nazývaly se bardocucullus. Byl to oděv okrouhlý, nepřilíh dlouhý, uprostřed měl otvor pro hlavu a kapuci. Dále kožešinový přehoz, později plášť, nazývaný rhenus či rhen. Zhotovoval se z kůže a byl hodně rozměrný.

Plášť s připojenou kapucí, obdélníkového tvaru, spojený sponou, nesl označení sagum, což byl antický název. Cenově dražší varianta byla lemovaná nebo podšitá kožešinou s délkou ke kolenům.

Ženský oděv se příliš nelišil od oděvu mužského. Bohatě zřasený plášť, který se nosil přes tuniku, se začal zkracovat a byl vidět spodní okraj tuniky. Ženy z vyšších společenských vrstev oblékaly přes tuniku spodní tuniku svrchní. Byla o něco kratší, ale tvarem byla shodná s tunikou spodní. Rukávy byly rozšířené a měly zvonovitý tvar a jejich okraj byl zdoben pasovým ornamentem. Rukávy měly spíše funkci ozdobnou než praktickou. Ve všech sociálních vrstvách se nosila svrchní tunika dlouhá.

Dalším svrchním oděvem byl plášť, který zahaloval celou postavu a v případě potřeby se s ním dala pokrýt i hlava.⁸

Svrchní odívání v gotice (12. – 15. st. n.l.)

Mužským gotickým oděvem byl kabátec, který nosili rytíři. Byl vyztužený koudelí a vlnou a měl chránit tělo rytíře před odřením. Nazýval se wams a stal se základem pro vznik nového módního kousku, mužského kabátce. Díky vatování a prošívání se dal dobře tvarovat, a tím i vylepšit jeho proporce.

Dalším oděvem byla svrchní suknice, která se oblékala na zbroj, aby chránila před sluncem a vlhkem. Z té se později vyvinula náročná součást oděvu, česky nazývaná varkoč. Součástí oděvu rytíře byl i kožešinový plášť, který se oblékal přes zbroj. Kabátec byl od poloviny čtrnáctého století do třicátých let patnáctého století svrchním oblečením především mladých mužů. Postupně se stále zkracoval a už nezakrýval ani rozkrok a byl velmi těsný, proto se musel zapínat na knoflíky nebo šněrovat. Těsné byly i rukávy, opatřené rozparky na šněrování. Kabátec vyžadoval velkou krejčovskou dovednost. Je možné, že existovaly i jiné typy, které se stříhově lišily, ale jejich rozlišení a pojmenování není známo. Dále se postupně začínají

---

⁸ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Středověk*. Praha: Lidové noviny, 2009, str. 33-52

vycpávat ramena, hrud' a šosy. Součástí kabátce je úzký stojatý límec. Rukávy postupně nabývají na šířce i délce v protikladu k úzké linii těla a sahají často až ke koleni. Tvar rukávů je pytlovitý nebo trychtýřovitý. Jen zřídka zůstávají hladké.

Muži i ženy oblékali svrchní oděv surcot, což bylo něco mezi pláštěm a šatovou sukní. Nosili ho vznešení muži a ženy. Oblékal se přes cotte, jakési košilové oblečení, které také nosili jak muži, tak ženy. Kolem poloviny dvanáctého století má surcot tříčtvrteční rukáv. Koncem dvanáctého století je bez rukávů a bohatě řasený. U mužů sahá surcot ke kolenům nebo ještě níže, bývá přepásaný a na boku otevřený. Ženy nosí surcot delší než muži. V roce 1230 se průramky prohlubují a může být olemován nebo se celý podšívá kožešinou. Surcot je zapínán na rameni nebo na přední straně na knoflíky. Od konce 13. století se objevuje typ svrchního pláště cotte-hardie, který se nejspíš oblékal přes surcot. Vpředu byl otevřený se zapínáním na knoflíky. Plášť měl volně visící rukávy, které byly zdobené kožešinou.

Vznikají nové typy plášťů, které jsou stále ještě málo tvarované a připomínají přehoz. Ve dvanáctém století měl plášť polokruhový tvar a symetricky splýval z ramen. Pod krkem se upevňoval šňůrkou.

Další pláštěm byl plášť volně aranžovaný, který visel volně na ramenou a zádech a tvořil jakousi ozdobu. Spodní oděv byl pod ním vidět. Plášť s kapucí byl určený na cestování.

Muži i ženy ve třináctém století začali oblékat další variantu tohoto pláště, jehož šňůrky byly na obou stranách hrudi upevněny sponou nebo střapcem.

Dále nosili cestovní plášť, který nesl název hérigaud. „*Přetahuje se přes hlavu, má kapucu a dlouhé rukávy, často tak dlouhé a úzké, že mají podélný rozparek, aby jimi bylo možné provléknout ruku, jeho dolní část pak tvoří visutý rukáv.*“⁹

Dalším oděvem, něco mezi pláštěm a svrchním oděvem, byl garnach, česky kartáč. Byl to široký, přepásaný oděv se širokými krátkými nebo dlouhými rukávy. Do Evropy byl přivezen Araby.

---

⁹ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Středověk*. Praha: Lidové noviny, 2009, str.120

Muži i ženy si oblékali od druhé poloviny dvanáctého století plášť, nazvaný pelicon. Tento plášť byl podšitý kůží. Měl rozměrný, elipsovitý tvar, otvory pro ruce a hlavu a jeho bohaté záhyby padaly z ramen a byly prodloužené do vlečky. K plášti bývala připojená kapuce. Díky svému jednoduchému a rafinovanému střihu představoval mezistupeň mezi aranžovanými plášti staršího typu a šitými oděvy vrcholného středověku, kdy se tato podoba pláště používá až do čtrnáctého století.

Mužský i ženský plášť s názvem klok nebo kloček umožnil více rozvinout záhyby a byl tvořený třičtvrtinovou výsečí kruhu. Střih plášťů se posunoval od málo tvarovaných a aranžovaných ke složitějším variantám ve střihu.

Dalším typem mužského a ženského svrchníku je hoike. Původně se jednalo o přehoz z oblasti Blízkého východu. Oblékal se přes hlavu a byl z vlny. V počátcích byl součástí měšťanského oblečení v podobě polodlouhého pláště, kdy sahal do poloviny lýtek nebo pod kolena. Byl bez rukávů a oblékal se přes hlavu nebo byl na jedné straně nesešitý a svazoval se šněrováním.

Jinou variantou hoike byla husse. Byl to plášť zvonového tvaru, otevřený na obou stranách boků a míval kapuci. Honosnější variantou pláště byla huque, rozšířená až v patnáctém století. Tento plášť byl velice nákladný, vyráběl se ze sametu a byl podšívkovaný kvalitní kožešinou. Cena pláště se zvyšovala díky nákladným ozdobám jako perlám, sponám a drahým kožešinovým podšívkám.

Bohatý plášť zvaný houppelande nosili muži i ženy, a to až do patnáctého století, kdy postupně měnil formu v detailech a způsobu aranžování. Byl šitý ze vzácných, náročně vzorovaných látek. V jeho základní formě měl výstřih tvar písmene V. Vzadu i vpředu měl široké velmi dlouhé rukávy, které byly bohatě tvarované, případně dole trychtýřovitě rozšířené a na okraji ukončené cípy, nebo prostřihy. Ve čtrnáctém století má mužská a ženská varianta vlečku. Na počátku století patnáctého se zjednodušuje a svoji bohatost si uchovává, pouze pokud je použit jako ceremoniální plášť. Je také možné, že fungoval jako samostatný oděv. Nosila se většinou přepásaný a měl pečlivě upravené záhyby. Ve Francii se pro tento oděv používá název róbe.

K dalším plášťům patří taper, nosí ho muži i ženy. Šije se z kvalitních látek, většinou je podšitý kožešinou a přepásaný kovovým pásem. Má rukávy, nebo bez

rukávu, přetahuje se přes hlavu, má vpředu i vzadu výstřih. Šněruje se nebo zapíná na knoflíky. Sahá ke koleni nebo až k zemi a mívá stojatý límec a prostřihy na rukávech.

Ženský oděv je kolem poloviny čtrnáctého století střízlivější a jednodušší než mužský. Ale nabývá stále těsnějšího tvaru. Základem zůstává cotte a surcot. Surkot se stává předmětem mravokárců, protože stále těsnější cotte je vidět pod prohlubujícími se průramky, a tím i dosud oděvem schované partie ženského těla, poprsí a útlý pas. Průramky dostávají název čertí okénka. Surcot bývá dlouhý až k zemi, ale vzniká i jeho zkrácená verze. Surcot má velký výstřih ve tvaru písmene V se srdčitě prohnutými okraji a sahá až do pasu, proto je vyplňován náprsenkou. Bývá i oválného tvaru a odkrývá obě ramena. Může být olemovaný kožešinou a mít šálový, přeložený nebo zdvižený límec.¹⁰

Svrchní odívání v době renesance (15. – 16. St.)

Italská renesanční móda, oděv patnáctého a šestnáctého století. *

Mužským svrchním oděvem se stala giornea, určená pro běžné denní nošení. Byl to kratší pláštík, přehoz bez vsítých rukávů. Pláštík byl bohatě řasený, sahal ke koleni, ale mohl být i kratší nebo delší. Jeho zdobnější forma měla rukávy ve tvaru středověkých pachů, ale širší a bohatší. Jinou variantou giorney je tapper. Byl vždy bez rukávu a otevřený na bocích a oblékal se přes hlavu. Proto měl výstřih vybíhající do špičky na prsou nebo na zádech nebo se zavíral šněrováním. Do patnáctého století se nosil jako společenský oděv. Měl i svoji okázalejší variantu, a tou byl giuberello, lemovaný nebo podšívaný kožešinou. Ze středověku přežil i kabátec. Nyní je s nabíranými rukávy vypasovaný a má nabírané šosy různé délky. I tak existují široké a dlouhé pláště, oblékají je především učenci, básníci, profesori i kardinálové. V Itálii se nazývají zimarra a moc se neliší od středověkého houppelandu. Plášť je bez zapínání, otevřený, má mnoho záhybů a široké, trychtýřovitě rozšířené rukávy. V Benátkách dostal označení dogaline a nosili ho příslušníci magistrátu, profesori, senátoři. Často byl prodloužen do vlečky, a proto ho začaly nosit i některé Benátčanky.

Ženy oblékají podobně jako muži giorneu a tappert. Ale spíše ho zaměňují za dlouhý plášť, který se shoduje s mužskou zimarou. Jednobarevné oděvy se doplňují

---

¹⁰ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Středověk*. Praha: Lidové noviny, 2009, str.81-177

rukávy z různých materiálů, rozdílných střihových variant, přivázanými stužkami. Oděvy jsou z těžkých hedvábných látek. I při nejprostším střihovém řešení působí efektem velkých, nápadných vzorů. Jen velmi střídme se pod šněrováním začíná objevovat košile, stejně jako pod stužkami, které připevňují rukávy.

Móda období reformace

Mužským základním svrchním oděvem, jež je symbolickou součástí reformačního kroje, je typ pláště šuba. Není to nová součást oblečení, ale je následovníkem pozdně gotické houppelande. Je to široký plášť sahající ke koleni nebo také až k zemi. Má široké, dlouhé rukávy a šálový límec zdobený kožešinou. Přední část má otevřenou a jeho podšívka bývá v kontrastní barvě. Nosili jej všichni muži a stal se odkazem reformačních myšlenek. Střízlivost a prostý vzhled a přitom vznešenost si tento černý oděv zachoval jen u části společnosti. Muži, kteří dbali spíše na módu, než na prostou vznešenost, ho nosili bohatě zřasený, s rukávy, které připomínaly pozdně gotické rukávy pytlové. Plášť byl vroubený, podšíváný kožešinou a byl široký a mohutný. Objevila se nařízení, že právě takovýto plášť nesmí nosit příslušníci nižších stavů.

Šuba měla mnoho variant, jako třeba okázalou, zkrácenou. Variantou, která byla náročně řasená a měla velký stojatý límec, byl plášť horckop, který se nosil v letech 1550-80. Dalším je kaftan, který byl vpředu přeložený, přepásaný, nebo měl zapínání na knoflíky. Nosil se hlavně v Maďarsku, Polsku a Rusku a objevuje se i v Čechách. Kaftan, který měl krátké nebo dlouhé rukávy, se jmenoval dalaman. Nemusel být zavazován na knoflíky, mohl mít vpředu i zavazování na šňůrky. V Čechách se takto označovaly kožichy všech druhů, které se dělily na kápě vlašské a pláštíky španělské. Vlašské kápě mají v Čechách také název reverenda. Ve zbytku Evropy se jim říká gaban. Je charakteristický svými volnými rukávy, které jsou mnohdy u loktu nastřižené, takže jejich části visely dolů jako okrouhlé pachy. Hovoří se také o županech nebo župáncích, což nebylo domácí oblečení, ale zimní pohodlné pláště s kožešinou. V první polovině šestnáctého století se začíná nosit faltrok. Je to kabátec nahrazující starší typ kabátce wams nebo je oblékán přes něj. Pokud nahrazuje starší typ, má rukávy. Pokud se obléká přes wams, rukávy nemá, nebo má krátké, balonové. Postupně nahrazuje starší krátký kabát, popásní, půlní, župici nebo putničku a představuje určitý předstupeň k budoucímu kabátu a vestě.

Ženský oděv je v době reformace zdrženlivě střízlivý. Základem je, stejně jako u mužů, plášť šuba. Určuje základní siluetu, ale ženy z ní brzy vytvoří luxusní část oblečení tím, že použijí různé druhy kožešin a často také pestré látky s velkými a nápadnými vzory.

České ženy nosily také kratší, honosný pláštík, který nesl název mantlík nebo mandlík. Šil se z drahých látek a byl zdobený vzácnými kožešinami.

Španělská móda

Muži nosí kabátec, který je dvojitý, podšívaný a vycpáváním tvarovaný. K módní siluetě si pomáhá válečkovitými nebo vyztuženými nárameníky, aby se pas jevil co nejužší. Vpředu vybíhá do úzké špičky, která dostala název husí břicho. To ploše obepíná břicho, prodlužuje linii hrudi nebo extravagantně trčí dopředu a působí dojmem, jako kdyby postava byla rozdělena. Kabátec sahá jen do pasu nebo má krátké šusky. Může být i vestou bez rukávů nebo předchůdcem saka s dlouhými rukávy. Ale ve všech případech má stojatý límec, díky kterému se vylučuje větší výstřih. Jinou variantou kabátce je ve Španělsku ropilla. Nosí se v druhé polovině šestnáctého století a na počátku sedmnáctého století. Má stojatý límec, rukávy volně visící, ramena rozšířená a prodloužené šosy. Toto oblékají vznešení Španělé. Prostí muži nosí jednoduchý kabátec zvaný sayo.

„Španělské módě příliš nesvědčí pláště – vatované a vyztužené základní oblečení má funkci spodního i svrchního oděvu současně, a kromě toho nebylo žádoucí, aby všechna jeho nádhera byla zakryta.“¹¹

Mužským svrchním oděvem byl proto krátký pláštík nebo pláštěnka. Měl rukávy nebo byl bez nich a měl i falešné rukávy. Byla to jediná součást oblečení, kterou bylo možno nosit bez strnulé okázalosti. Přehazoval se volně přes ramena. Dále mohutný plášť capa, který nosili lidé vznešení, ale také učenci, filosofové a profesori. Byl to plášť s kapucí, bohatě zřasený, střižený do kruhu. Mohl sahat ke kolenům nebo ke kotníkům. Muži i ženy ho nosili u dvora z hedvábí nebo sametu, kdy podšívka měla odlišnou barvu.

---

¹¹ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Renesance*. Praha: Lidové noviny, 1996, str. 107

Ženy nosily také kabátce, které se příliš nelišily od mužských. Měly stejně rozšířená ramena, úzký pas a husí břicho.

Ženským svrchním oděvem byl plášť zvaný gamurra. Byl vpředu otevřený, sepnutý u krku nebo na hrudi, měl krátké balonové rukávy a stojatý límec, tvarovaný tak, aby se pod něj vešlo okruží, které bylo nezbytné. Byl to původně plášť z ovčí kožešiny, který nosili španělští pastýři. Jeho variantou byla ropa, která se odlišovala otevřenou přední částí.

Dále se nosil slavnostní přehoz, který byl bez rukávů s velkými průramky. V polovině šestnáctého století se aranžoval jako široká šerpa, jež vytvářela širokou drapérii zachycenou na rameni nebo v pase.¹²

1.4 Novověk – Historie a vývoj svrchního oděvu

Svrchní odívání v baroku (1640-1730 n. l.)

Mužským svrchním oděvem je stále kabátec, jeho šosy se prodlužují a někdy se i rozšiřují vložním několika dílů. Kabátec je zbaven výztuhy a z bývalého husího břicha se stává prodloužený přední díl šosů. V sedmnáctém století přijímá střih volnějšího kabátce, který bývá často lemovaný kožešinou a nazývá se hongreline. Stává se součástí vojenského oblečení kavalíra á la mode.

Mužským svrchním oděvem byl i plášť. Byl důležitou součástí oděvu. Byl buď krátký ke kolenům, nebo nad kolena. Ale mohl být i prodloužený. Aranžoval se asymetricky na jedno rameno a neměl rukávy. Způsobů aranžování pláště bylo mnoho, mohl jen tak splývat z ramen nebo mohl být přitáhnut pevně k tělu na jedné straně a na té druhé volně viset.

Ženy oblékaly pláště podobné mužským. Byl to přehoz bez rukávů, jehož základem byl plášť středověký, a to hoike. Prostý střih byl ozvláštněn tvarem připomínajícím kapuci, který nad hlavou vytvářel něco jako složitý deštník, často podepřený. Jinou variantou hoike byla tiphoike. Tu nad čelem přidržoval malý

---

¹² KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Renesance*. Praha: Lidové noviny, 1996, str. 27-115

soustruhovaný kotouč s trčícím držadlem. Byl ukončený vlněnou rosetou nebo papírovou špičkou. Byla označována jako zobákovitá a nosila se i jako samostatná ozdoba.

Holandský ranní kabátek s názvem matinee byl z měkké, sametové látky, volný nebo mírně vypasovaný. Měl dlouhé nebo polodlouhé rukávy, které byly někdy lemovány kožešinou.

Doba Ludvíka XIV. (1644-1715 n.l.)

Mužským oděvem je kabátec, který prochází proměnami. Zkracuje se a zásadně ovlivňuje celkovou siluetu. Kabátec je nyní tak krátký, že nejen že přichází o šosy, ale sahá dokonce nad přirozenou linii pasu. Díky tomu se odhaluje řasená košile se stuhami. Tento styl přetrvává, ale kabátec se ještě více zkracuje v počátečním období vlády Ludvíka XIV. Zkracují se rukávy, na prsou a uprostřed je sepnutý sponou, začíná připomínat bolerko. Zmizí linie pasu, protože nařasená košile v pase překáží. U lokte a v zápěstí má převázané rukávy, čímž vznikají bohaté záhyby.

Plášť má podobu přehozu a neliší se od plášťů, které se nosily v předchozím období. Pláště měkce splývají, jsou ozdobené stuhami, krajkami.

Dalším mužským oděvem je justaucorps. Je to kabátec s prodlouženými šosy. Má výrazně vyznačený pas, původně byl součástí vojenské uniformy. Méně vypasovaný a prostý ho nosili jako součást dvorské uniformy královi gardisté. Šil se z drahých látek, hedvábí, sametu a méně často z vlny. Podle toho k jaké příležitosti byl určen, měl buď bohatší, nebo střídmější ozdoby, které byly krajkové a vyšívané. A pro náročné nechyběly ani drahé kameny. Tento kabátec představoval spodní i svrchní oděv a až na výjimky se k němu nenosil plášť. Rukávy měl dlouhé, hladce nasazené s širokými přeloženými manžetami. V prodloužených šosech byla možnost umístění kapes, které nebyly do té doby běžnou součástí oděvu. Šosy byly rozstřižené, aby bylo možné prostrčit rozparkem kord, aniž by se porušila silueta přiléhavého kabátce.

Ženy nosí svrchní oděv s francouzským názvem robe manteau. Má podobu plášťových šatů a je uzavřen v partii živůtku, sukně zůstává otevřená. Kolem poloviny sedmnáctého století je oděv prodloužen do vlečky. Oděv je vypasovaný a zřasený do

stran stuhami nebo rosetami. Postupem času se řasí čím dál víc a je otevřený, aby dal vyniknout jinak barevné podšívce. V roce 1690 má tento typ oděvu šálové nebo pagodové rukávy, které jsou rozšířené a mají vysokou manžetu, též odhalující barvu podšívky. A po roce 1685 vzniká řasení, které je ještě komplikovanější, je shrnuté dozadu a látka je naaranžována v oblasti boků. Tam je vyztužena a podepřena podporami, kterým se říkalo francouzský nebo pařížský zadek. Kromě robe manteau se nosily velké šátky a kožešinové límce.¹³

Svrchní odívání v době rokoka (1730-1800 n. l.)

Mužským svrchním oděvem byl nový typ kabátce, a to frak. Frak vznikl sestřížením předních šosů na justaucorpsu. Původně k většímu pohodlí při jízdě na koni a uchycení kordu. Nejprve byl frak praktickým a účelovým oblečením, postupně se ale začíná nosit i ve společnosti a bez velkých změn se dostane až do nové doby jako slavnostní součást mužského šatníku. Typ, který měl název bal habit, tedy plesový šat, měl barevný límec a klopky a byl vyšívaný, frak s názvem á l'anglaise byl vlněný a nebyl zdobený. Postupně se bude měnit tvar šosů, budou hranatější nebo kulatější, krovky budou kratší nebo delší.

Svrchním oděvem byl také redingot, je to dlouhý, dvouřadový plášť. Je buď lehce, nebo málo vypasovaný, má dva límce a jeden z nich se nosí zdvižený. Dříve byl stříhově podobný justaucorpsu, ale postupně má stále uvolněnější siluetu. V mužském šatníku je to spíše účelový, cestovní oděv.

Ženským svrchním oděvem se stává kabátek mužského typu, což je vlastně zkrácený frak. Tento frak má název karako nebo také redingote. Je hodně vypasovaný, s prodlouženými, někdy i vyztuženými šosy. Velký dekolť redingotu je vyplněn jemným šátkem, tedy fižím, které má mnoho podob.¹⁴

Svrchní odívání ve stylu empire (1804-1815 n. l.)

Svrchním oděvem mužů je frak, který se stává nepostradatelnou součástí mužského oblečení. Šije se z kvalitní vlněné látky. Jeho barevnost se určuje podle toho, k jaké příležitosti je zhotovován. Kabát redingot, který se v minulosti oblékal přes barokní kabátec, se mění v kabát s plnými šosy, těsnými nebo rozšířenými a sahajícími

¹³ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Baroko a rokoko*. Praha: Lidové noviny, 1996, str. 35-90

¹⁴ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Baroko a rokoko*. Praha: Lidové noviny, 1996, str. 133-154

nejvýše ke koleni. Je šitý z jemné vlny a jeho barevnost určují módní vlivy, podobně jako u fraku. Variantou redingotu je capote, byl to velmi dlouhý plášť do deště s kapucí a byl ušitý z červeného sukna. V Anglii se nazýval carrick. Byl to velký a dlouhý plášť, který byl typický svým trojnásobným, dokonce až šestinásobným límcem, jež byl široký a splýval až na ramena. Plášť měl kapsy. Byl oblíbeným cestovním pláštěm. Plášť havelok se jmenuje podle anglického generála sira Henryho Havelocka. Nosil se zejména v Anglii a byl to přehoz s průramky a pelerínou, ta sahala až k bokům. Pelerína se postupem času prodlužovala a začaly ji nosit i ženy.

Mužský, krátký kabátek s názvem spenser podle George Johna lorda Spencera. Ten si prý uřízl šosy u svého redingotu a tím vznikl krátký kabátek do pasu s dlouhými revéry. Muži ho nosili při jízdě na koni, nosil se přes frak. V Čechách ho známe pod názvem špenzl.

Ženy oblékaly přes chemise šál, který byl spíše zdobným prvkem, než aby chránil před chladem. Tři metry široký a metr dlouhý pruh látky, aranžovaný v antickém duchu podle přání své nositelky. Módní byly kašmírové šátky, pašované z Indie. Tyto šály vyrobené z jemné, lehké a potištěné látky z kašmírské vlny byly v Evropě napodobovány potištěnou bavlnou. Cena těchto šál byla vysoká a zvyšovala se tím víc, že všechny ženy po ní toužily. Ty nejbohatší jich měly velký výběr, chudé měly třeba jen jednu, navíc obnošenou. Roku 1812 přichází do módy turecké šátky ve tvaru čtverce, které se stanou na nějakou dobu součástí ženského oblečení. Šál nebyl jediným ženským oblečením, některé se chrání před chladem kratičkými kabátky, sahajícími maximálně k hranici přirozeného pasu. Kabátek kanezu sahal do pasu nebo nad pas a byl těsný, s dlouhými rukávy, zakrývající dekolt. Plášť mohlo nahradit i vrstvení dvou chemise na sebe. Dále je znám šosatý kabátek karako, který je ženskou obdobou fraku. Oblíbené jsou přehozy řeckého typu, jež se stejně jako šály volně přehazují a aranžují. Dostávají různá pojmenování, jako třeba mantelek.

Velkou módou je i nošení vnějších kožešinových plášťů. Tradičně se užívala kožešina z veverky, vydry, kuny a dalších. Jsou i kožešiny vnitřní, s hřejivějšími vnějšími kožešinovými lemy. Ženy zahalují své dekoly například do boa, což je dlouhý pás z peří nebo kožešiny. Název dostává podle své enormní délky. Vyrábí se z módního materiálu, per čápa marabu.

Svrchní odívání v době biedermeieru (1820-1835 n. l.)

Mužským oděvem nadále zůstává frak, pro společenské a slavnostní příležitosti. Redingot na sebe bere stále elegantnější formu a přizpůsobuje celkovou siluetu ženskému oděvu. Při méně slavnostních příležitostech mu dávají přednost před frakem. Nadále se nosí kabáty a pláště, módní již na počátku století, jako třeba havelok, carrick, capote a spenser. Novým pláštěm je burnus. Je bez rukávů, polokruhového nebo oválného tvaru. Podobná je polonéza, což je kratší přehoz zdobený prýmkou. Šosatý kabát se stává součástí běžného oděvu, v Čechách se mu říká císařský kabát nebo kajzrok. Základem je redingot, který má šosy vpředu přeložené, šalový límec, který se zapíná do pasu, šířka šosu se mění podle toho, jak se mění ženské siluety. Může mít vložené klíny, širší klíny jsou nabírané. Sahá buď ke kolenům, nebo až do půli lýtek. Vznikají i první pláště z kaučuku, proti dešti. Jsou příliš těžké, ale s vynálezem vulkanizace se stává materiál na pláště lehčí, poddajnější. A vzniká tak plášť do deště s páskem a velkým límcem.

Ženy oblékají svrchní pláště, které jsou kvůli předimenzovaným šatům také obrovské a mají pevnější konstrukci. Patrné to bylo zejména u cestovního pláště, na který bylo potřeba mnoho látky, a v ramenou byl vyztužen kosticemi, aby se pod ním mohly bez větších obtíží nosit do velké šíře tvarované rukávy a sukně. Jako svrchní krytí se uplatňují různé typy pláštěků a kabátků nebo také přehozů, šál a límců. Módním se stal kabátek v červené barvě, který se jmenoval zuávský. Byl označován jako bolerko, sahal totiž do pasu a rukávy měl tvarované podle módních trendů. Tento kabátek byl inspirován uniformou Zuávů, což byli příslušníci berberského kmene. Kabátky různých tvarů nosily ženy pracující, které si nemusely chránit náročné rukávy před pomačkáním. K dalším obvyklým plášťům patří mantila, zakrývající hlavu, módní v době rozšířených sukní a krinolín. Plášť měl tvar trojúhelníku a jeden jeho cíp sahal vzadu přes sukni a dva další visely volně vpředu. Žena si je mohla přidržovat nebo nekřížit a svázat.

Dalším svrchním oděvem byl burnus, byl to oválný polokruhový přehoz, který mohl být i uzavřený mít kapuci. Dalším přehozem byl vikler, měl polokruhový tvar a kulatý přehozený límec. Mohl mít kapuci nebo mohl být podšitý plyšem.

Dalším přehozem byl mantelet, letní přehoz z lehkého materiálu bez zapínání. Jeho zimní variantou byla pardessus, přehoz měl rukávy, byl ze sametu nebo z vlny

a zapínal se na háčky. Dále pak bayadére, což byl úzký, dlouhý šál z hedvábí nebo krajky, která se nosila v časném biedermeieru. Velice se také rozšířilo boa zhotovené z kožešiny nebo peří a velice módní bylo boa z pštrosího peří. Oblíbenými zůstávají i krepdešínové šátky a kašmírové šály, které se dědily z generace na generaci.

Svrchní odívání v době druhého rokoka (1835-1870 n. l.)

Mužský oděv se příliš nemění, stále se nosí frak, zejména pro slavnostní příležitosti, a opět se stává součástí dvorského kroje. Redingot nosí obvykle starší muži. Dále pytlovitě střižený a vypasovaný kabát, tzv. šosatý kabát, který je dvouřadový, uzavřený se spojenými šosy, se zapínáním do pasu. Je z jemného sukna a začíná být těsnější. Podle toho, k jaké společenské příležitosti má posloužit, se mění jeho délka - buď ke kolenům, nebo pod kolena. Využívá také tlumenější barvy, jako je černá, šedá a hnědá.

Dále se objevují nové typy praktických plášťů. Plášť má různé varianty a nese si jména nositelů. Třeba kabát s typickými klínovými rukávy lorda Raglana nebo s pelerínou sahající přes boky sira Havelocka.

Ženy nosily krátké kabátky. Kabátek sahal pouze pod pas, protože kdyby byl delší, nešel by obléci přes širokou krinolínu. Šité tvarované pláště nebyly ve velké oblibě. Naopak nejoblíbenějším svrchním oděvem byly různě dlouhé přehozy bez rukávů. Volně zahalovaly postavu a ponechávaly dost prostoru objemné krinolíně. Módní byly dosti rozměrné kašmírové šátky, měly tvar čtverce a byly bohatě vzorované, obvykle tureckými vzory. V roce 1860 byl módní á la Garibaldi, kabátek z červeného kašmíru se zlatými prýmkami a knoflíky. Byl variantou zuávského kabátku. Dalším kabátkem byla baskina. Kabátek měl šosy, byl vpředu otevřený a měl hluboko nasazené, tříčtvrteční rukávy pagodového typu. V roce 1860 ženy oblékaly bolero, přejaté ze španělského kroje. Sahalo do pasu, vpředu bylo otevřené a mohlo být buď bez rukávů, nebo s rukávy. Zimní pláště nebo pláštěnky byly bez rukávů, zdobené prýmkami nebo výšivkami. Vyráběly se ze sametu a lemovaly se kožešinou.¹⁵

---

¹⁵ KYBALOVÁ, Ludmila. *Od empirie k druhému rokoku*. Vyd. 1. Ilustrace Margita Žáčková. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004, str. 60-207

Svrchní odívání doby secese (1870-1905 n. l.)

Muži si vybírají z celé řady plášťů. Z běžných plášťů je oblíbený ulster, stejně je na tom havelok, paletot, raglán i kožichy. Nově přibyl jednořadový plášť kovrkot. Je to lehký, jednořadový plášť z vlny. Má zvonovou šířku a zdůrazňuje partie ramen. Dále velice oblíbený plášť chesterfield, který se šije z lehké vlněné látky, je jednořadový, se vsazenými rukávy a stoupajícími nebo klesajícími klopami. Límeček je potažený sametem. Pláštěm, nezbytným pro návštěvu divadla, je pelerína, podšitá hedvábím.

Pro sportovní účely a do deště se používala pláštěnka bez rukávů. Podobný byl přehoz, který byl širší a bohatší, nosili ho umělci a intelektuálové z důvodu, že se dal různě přehazovat přes ramena. Začal se nosit také guardscot. Byl to dvouřadový plášť s klopami, charakteristický oboustranným záhybem uprostřed zad. Muži nosili i kožichy, oblíbené byly například z vydry nebo norka. Pro jízdu v otevřeném autě se oblékal plášť z těžké kožešiny nazývaný automobilovým pláštěm, šitý z kůže kozy, ovce nebo vlka.

Ženy mají rozlišené pláště na denní a večerní.

Denní pláště jsou jednoduché, velice účelové a kolem roku 1900 dostávají podobu redingotů, nebo taky pláště typu carrick s pelerínou. Na procházky po městě nebo do nepohody ženy nosí pláštěnky, které jsou ušité často z tvídu. Jsou variantou už dříve používaných přehozů.

Večerní pláště jsou celé kožešinové nebo lemované kožešinou s kožešinovými límci. Jsou volné bez zapínání. Volně se přehazují a vpředu přidržují. V této době jsou oblíbené drahé a vzácné kožešiny, hermelín, činčila, veverka a další. Pláště s kožešiny jsou obrovské a sahají až k zemi, moderní jsou velké límce, předimenzované rukávníky. Kožichy si ženy natolik oblíbily, že je nosí i v létě. K ženskému svrchnímu oděvu patří také divadelní plášť, který se šije ve tvaru kimona a je na něm vyšíván motiv chryzantém.¹⁶

---

¹⁶ KYBALOVÁ, Ludmila. *Doba turnýry a secese*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006, str. 120-154

1.5 1900 – 1920 – Historie a vývoj svrchního oděvu

Svrchní odívání mezi roky 1910- 1920

Mužský svrchní oděv měl různé varianty, od sezónních pláštěů po pláště do nepohody a špatného počasí, zimní i podzimní pláště. K pláštěům do deště patří trenčkot, původně ho nosili vojáci v první světové válce, později se stal pláštěm civilním jak pro muže, tak i ženy. Existuje dodnes v různých podobách. Měl límec s klopami, sedlo a na ramenech patky, převazoval se v pase. Dalším pláštěm do nepohody byl plášť proti prachu, který se nosil přes paletot. Byl velmi široký s hlubokými průramky a nárameníky. Muži měli plášť šitý z pískového plátna. Raglánový plášť byl sportovním pláštěm s velkými průramky. Měl raglánové nebo vsazené rukávy. Nosil se také do nepohody. Měl volný střih, skryté jednořadové zapínání a falešné klogy. Lodenový plášť byl původně loveckým pláštěm, později se stal součástí lidového kroje. V Česku je znám pod označením hubertus. Stal se pláštěm pro cestování nebo na běžné nošení pro muže i ženy. Šil se ze speciální lodenové látky. Byl to jednořadový plášť, rovného až mírně zvonového střihu, sáhající k lýtkům. Na zádech měl hluboký záhyb, široký límec nebo kapuci. Dnes se obvykle nosí jako vycházkový plášť.

Šatník ženy byl obohacen o žaketový kabátek, který měl od pasu šikmo střižené šosy a šálový límec. Typ, podobný pánskému fraku, s vzadu střiženými šosy do špičky, se zapínal v pase na jeden knoflík. Nosil se ve výrazných barvách.

Dámské pláště se dělily na denní a večerní. Sahaly do půl lýtek a byly kratší než sukně. Praktický denní plášť žaket je jednořadový, rovného střihu. Má velké klogy a límec. Viditelnou ozdobou jsou velké knoflíky. Plášť večerní je dvouřadový, širší a delší, s velkou fazonou. Pláště jsou bohatě zdobeny různými aplikacemi a kombinací materiálů.¹⁷

---

¹⁷ KYBALOVÁ, Ludmila. *Doba turnýry a secese*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006, str. 190-217

20. léta

Pánským svrchním oděvem se stává plášť ve štíhlejší podobě, který je opět zdobený manžetami a kožešinovými límci. Módním prvkem je látkový pásek a nakládané kapsy. Dále si muži oblíbili původně impregnovaný plášť z plachtoviny trenchcoat. Tento plášť přechází i do dámského šatníku. Trenchcoat je dvouřadový plášť do deště s typickým sedlem, nárameníky, páskem a velkým límcem. Krátké kožené kabáty jsou určené pro volný čas.

Ženské pláště se dělily na denní a večerní. Jejich společným prvkem je délka kratší než šaty.

Denní pláště jsou praktické a pohodlné, s mužskou fazonou. Délka pláště je asi do poloviny lýtek a je jednořadového střihu. Bývá tvarovaný, dvouřadový a doplněný většími kožešinovými límci a lemy. Pláště jsou štepované se sportovními prvky. V roce 1924 byl oblíbený kabát s dvouřadovým zapínáním na knoflíky, střižený tak, aby zdůrazňoval postavu. Někdy bývala zadní strana pláště zvonově rozšířená.

Večerní pláště podtrhují v tehdejší době stylizaci osudové ženy. Zapínají se pouze na jeden knoflík, jsou široké a volně se řasí na těle. Asymetrické svázání na boku šerpou bylo chápáno jako velice elegantní. Typickým znakem večerních plášťů jsou velké kožešinové límce a manžety. Pod pasem jsou zúžené, ale v horní části objemné a bohatě zdobené. Ženy nosí pláštěnky a přehozy, odpovídající linii volně řaseného oděvu.

Kožich zůstává nepostradatelnou součástí šatníku. Kombinují se různé kožešiny zvířat - bobr, hermelín, činčila, norek, vačice - se sametem nebo kůží.¹⁸

---

¹⁸ KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Od zlatých dvacátých po Diora*. Praha: Lidové noviny, 2009, str. 62-92

2 INSPIRACE

Historie odívání svrchníků byla záměrně vybrána a popisována do období 20. let 20. století, ve kterých autorka nachází inspiraci. Inspiruje se tedy nejen podzimem, jeho barevností a tvary, ale také obecnými tvary oděvů vycházejícími právě z období 20. let 20. století, a to rovným stříhem kabátů s ohromnými límci. Po nafocení fotodokumentace podzimních přírodnin byly vybrány tvary, ze kterých budou oděvy vycházet. Tvary listů, jejich žilkování a celková struktura budou provázet celý vývoj oděvů. Dále byla zvolena barevnost připomínající podzim.

2.1 Studie tvarů

Do kolekce svrchních oděvů byly vybrány tvary podzimních přírodnin. Autorka se nechala nejprve inspirovat tvary jednotlivých stromů, jejichž kmeny a holé větve vytvářely v přírodě zajímavé obrazce. Stejně inspirativní byl i pohled zespodu do koruny stromů, kdy se autorka snažila zjednodušit jednotlivé překřížení větví. To ale bylo příliš chaotické, proto od této myšlenky ustoupila. Zkoumáním dalších přírodnin, jejichž proporce a tvary byly překreslovány různými výtvarnými technikami, došla až k jednotlivým tvarům listů podzimních stromů. Nejdříve k tvarům okrajů listů, shromážděných na stromě nebo popadaných a různě zkroucených na zemi. Různé tvary těchto listů obtiskovala autorka na papír.

Postupně se však studie zaměřovala na pravidelné i nepravidelné žilkování jednotlivých listů. Následovaly další studie a focení detailů, podle nichž autorka následně obkreslovala na fotkách fixem jednotlivé tvary listů a žilek. Dále různě překreslovala a vrstvila přes sebe jednotlivé tvary přes pauzovací papír, aby zjistila a vybrala ten nejvhodnější tvar a variantu, kterou později použije na svrchních oděvech. Nakonec se jí stala varianta jednoduchého tvaru žilkování.

2.2 Práce s materiálem

Po vybrání návrhu, který by měl být zhotovený na svrchnících, bylo potřeba vyzkoušet, jak a kde bude vybraný návrh sedět a jakým způsobem bude tkanina zpracována. V počátcích byla myšlenka prošíváním částí tkaniny vytvořit požadovaný tvar. Vše bylo zkoušeno na vzornících podobného složení, v jakém jsou šity kabáty. Tento návrh nebyl ale vůbec efektní a nevytvářel žádnou plastickou formu, jak autorka zamýšlela. Další variantou bylo odšívání různě širokých pruhů tkaniny, které by vytvářely požadovaný tvar i plastičnost. Právě žilkování rovného tvaru bylo vybráno

z důvodu, že do oblých tvarů se tkanina špatně odšívala. Tyto odševky mohou být jak přiznané, tak i schované do rubní strany.

3 POPIS KOLEKCE

3.1 Střihové zpracování

Od začátku měla autorka představu, že oděv bude jednoduchého rovného střihu a někde v ploše bude mít odšíváné tvary žilek, ohromný límec a rukávy raglánového typu nebo dvoušvové hlavicové s prodlouženou náramenicí. Nejprve chtěla odšívat tvary žilek v přední nebo zadní části, ale později od tohoto nápadu upustila kvůli velké spotřebě materiálu, jež mohla způsobit špatný tvar jednoho z dílů. A tak hledala další varianty. Jednou z nich byla možnost odšívat podšívkový materiál. Myšlenkou bylo, že by se mohla osoba, která plášť nosí, úplně zabalit do listu, do podzimu. Ani tato varianta nebyla nejspokojnější, protože podšívka by se díky tomu více krabatila a mohla by nositeli vadit při nošení. Poslední variantou bylo odšívat tvary v límcích, kdy límec by měl tvar listu, do kterého se může člověk schovat a zabalit. Měl by tedy i funkci ochranou. Právě límec se stal stěžejním prvkem celé svrchní kolekce.

Jeho tvary jsou inspirovány listem jak narovnaným, tedy bez záhybů, jen s odšívánými prvky (u límce šálového), tak tvarem listu složeného, zmačkaného, kdy je potřebného efektu dosaženo skládáním nebo volným řasením.

Tvary kabátu jsou všechny svým tvarem totožné, inspirované 20. lety 20. století. To znamená, že všechny jsou rovného střihu a nijak nepodtrhují ženské tvary, spíše je potlačují. Liší se tvarem rukávu, klínovým a hlavicovým s prodlouženou náramenicí.

3.2 Materiál

Materiál na svrchní oděvy byl vybírán podle jeho vhodnosti použití na svrchníky. Některé potřebovaly měkké zpracování, aby límce ležely a kabát splýval. A jiné musely držet tvar a linii, na což musela být použita propracovanější tkanina. Pro svrchníky bylo vybráno vlněné sukno a velury. Velury pro měkké zpracování a vlněné sukno pro udržení tvaru. Vlna má hřejivé vlastnosti, což je ve špatné počasí výhodou.

Jako podšívkový materiál byl zvolen polyester pro svou klouzavost a nemačkovost.

3.3 Údržba

Je potřeba dodržovat doporučení ohledně zacházení a čištění oděvu. Pokud je oděv špatně ošetřen, může ztratit své vlastnosti nebo může být úplně zničen.

Svrchníky z vlny a veluru je zakázáno prát, bělit a nesmí se dávat do sušičky. Mohou se žehlit maximálně na teplotu 150°C, a to pod mírně navlhčenou látkou nebo můžeme použít napařovací žehličku. Nejlepším řešením je chemické čištění v čistírně.

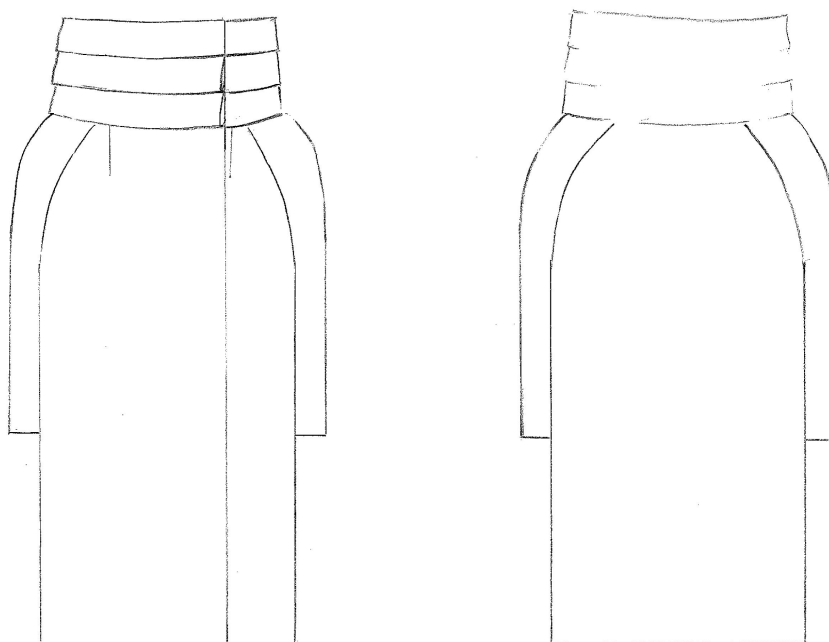
4 POPIS MODELŮ

4.1 Model č. 1

Dámský podzimní svrchník barvy „bordó“ je zhotoven z vlněného veluru. Materiál je vhodný pro volné zpracování pláštíů a byl použit na svrchník v délce ke kolenům. Rukávy svrchníku jsou raglánového typu. Velký, měkký, skládaný límec s ozdobným odšíváním lze použít i jako kapuci. Je tedy nejvýznamnějším prvkem pláště. Na předních dílech je odšito prsní vybrání. Přední díly jsou přeloženy přes sebe a jsou zapínány na ručně našité háčky.

Vrchový materiál: vlna/kašmír, 82% vlna, 15% polyamid, 3% vše ostatní

Podšívkový materiál: 100% polyester

Obr. č. 1: technický nákres model č. 1

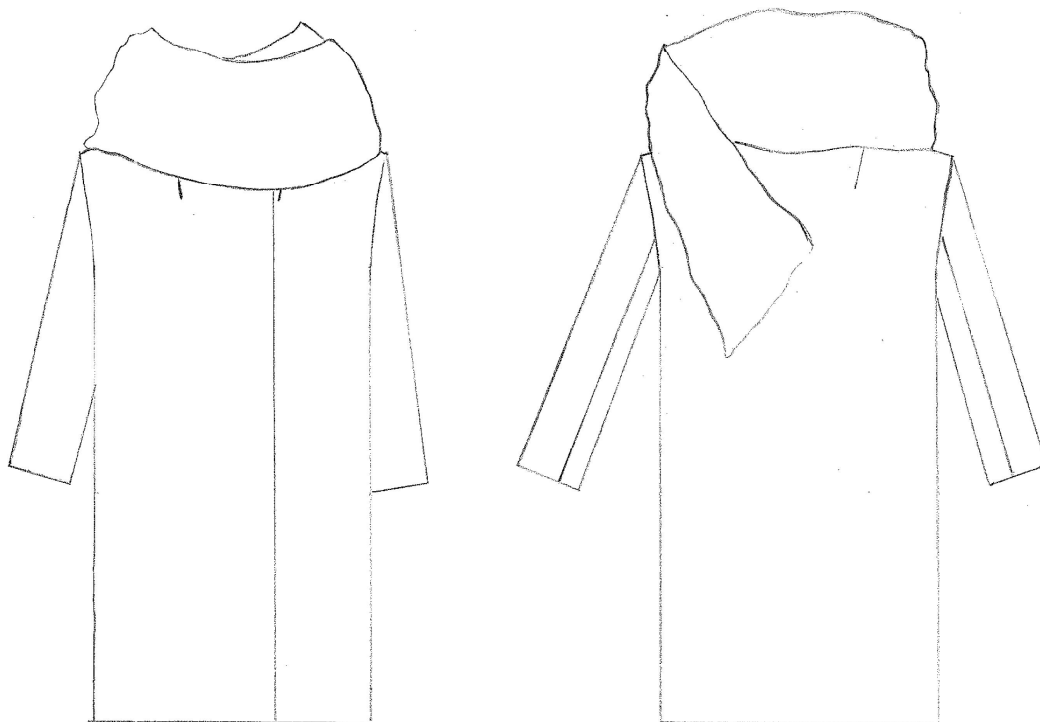
Obr. č. 2: oděvní nákres model č. 1

4.2 Model č. 2

Dámský podzimní plášť barvy „bordó“ je zhotoven z vlněného veluru, což je materiál pro měkké zpracování a byl použit na svrchník ke kolenům. U svrchníku jsou do prodloužených náramenic všité dvoušvové hlavicové rukávy. Přední díly jsou přeloženy přes sebe a jsou zapínány na ručně našité kabátové háčky. Na předních a zadních dílech je odšito vybrání. Do průkrčníku je všitý ozdobně odšíváný límec, který přechází do šály, jež se dá přeložit přes rameno a je tedy ozdobou tohoto dámského svrchníku.

Vrchový materiál: vlna/kašmír, 82% vlna, 15% polyamid, 3% vše ostatní

Podšívkový materiál: 100% polyester

Obr. č. 3: technický nákres model č. 2

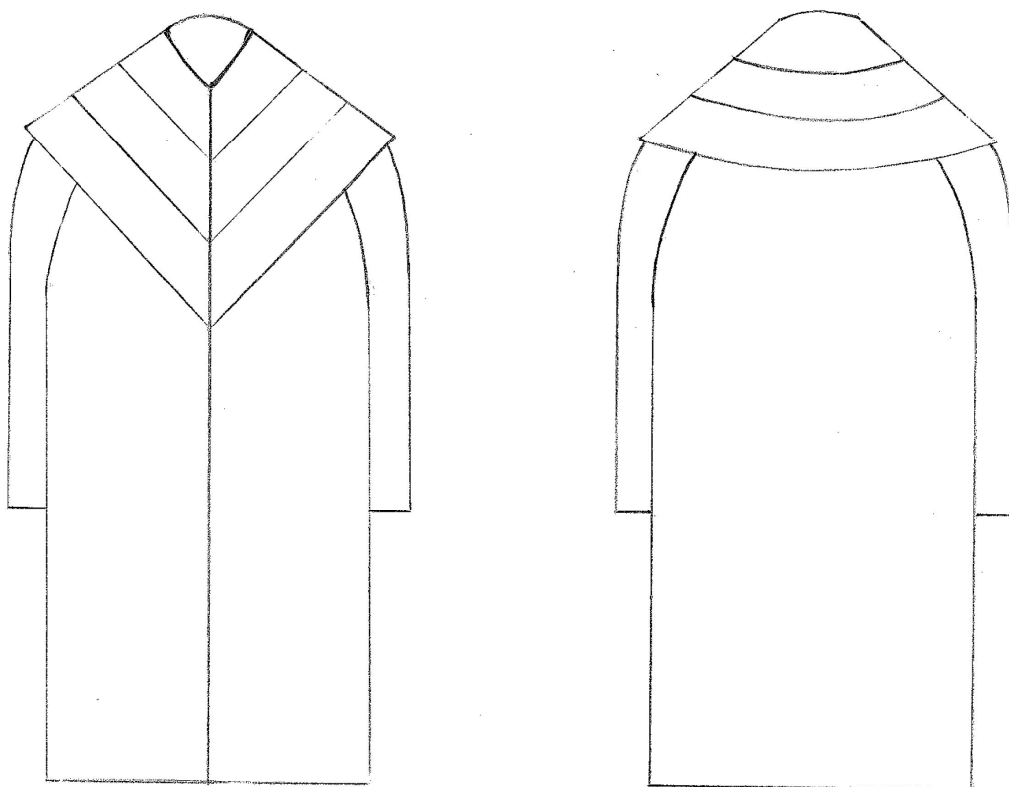
Obr. č. 4: oděvní nákres model č. 2

4.3 Model č. 3

Dámský podzimní plášť žluté barvy je zhotoven z vlněného sukna. Materiál tedy drží tvar a linii. Je použit pro svrchník v délce ke kolenům. Rukávy u svrchníku jsou raglánového typu. Na předním díle je odšito prsní vybrání. Přední díl je zapínán na střed, se všitou skrytou légou, která je zapínána na ručně našité patentky. Do průkrčníku je všitý odšívavý, třístupňový, skládaný límec, který je také ozdobným a zároveň nejvýraznějším prvkem tohoto dámského svrchníku. Límec je podšíitý podšívkou.

Vrchový materiál: 100% vlna

Podšívkový materiál: 100% polyester

Obr. č. 5: technický nákres model č. 3

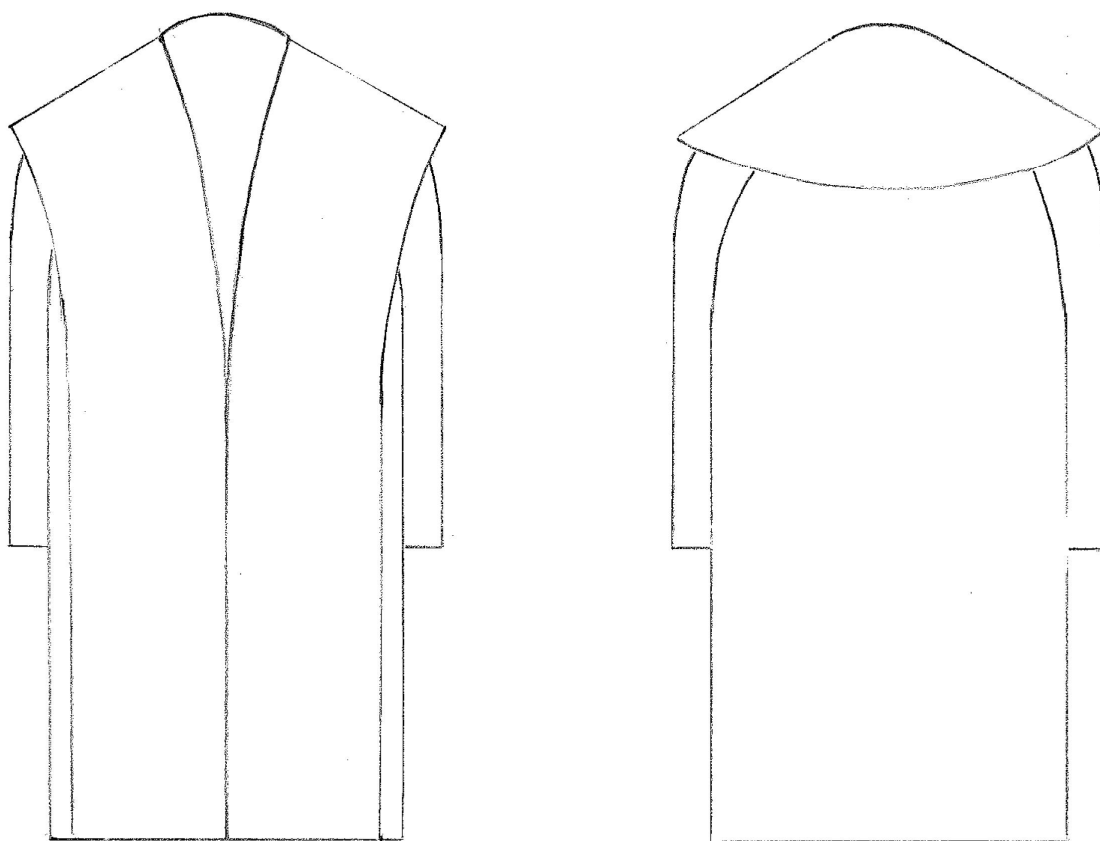
Obr. č. 6: oděvní nákres model č. 3

4.4 Model č. 4

Dámský podzimní plášť barvy „čokoládové“ je zhotoven z vlněného sukna. Materiál drží tvar a linii a je použit na svrchník v délce ke kolenům. Rukávy u svrchníku jsou raglánového typu a na předním díle je odšito prsní vybrání. Přední díly přechází do ozdobně odšívaného límce. Límec a přední kraje předních dílů slouží k zabalení celé postavy do pláště. Zapínání je na středu předních dílů, pouze na dva pomocné, ručně našité háčky.

Vrchový materiál: 100% vlna

Podšívkový materiál: 100% polyester

Obr. č. 7: technický nákres model č. 4

Obr. č. 8: oděvní nákres model č. 4

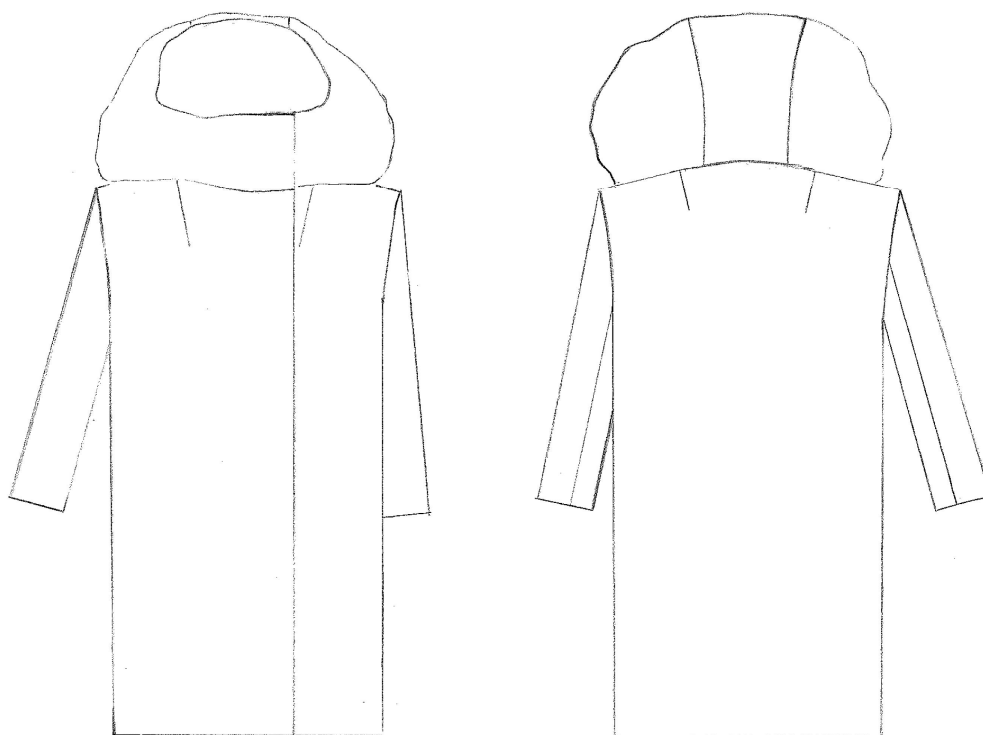

4.5 Model č. 5

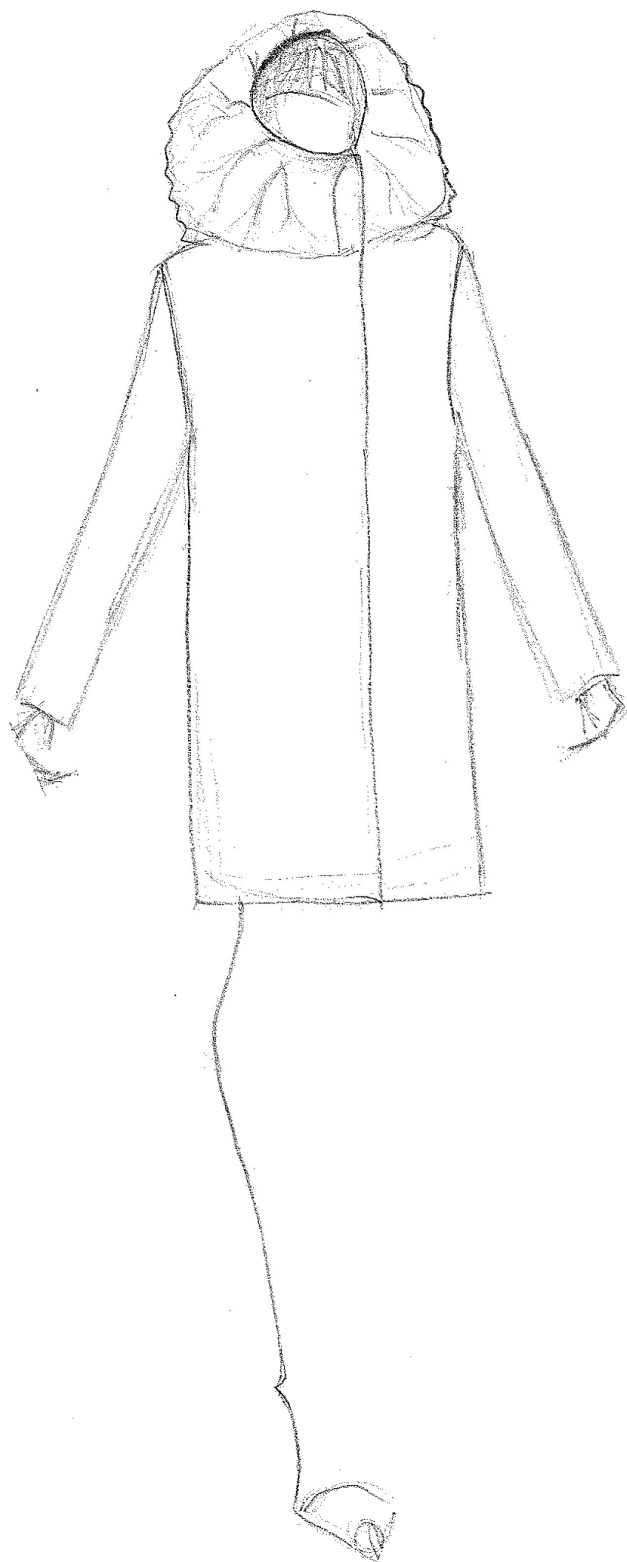
Dámský podzimní plášť rezavé barvy je zhotoven z vlněného veluru. Materiál je tedy vhodný na měkké zpracování plášťů. Svrchník je délky ke kolenům. U svrchníku jsou do prodloužených náramenic všité dvoušvové hlavicové rukávy. Přední díly jsou přeloženy přes sebe a jsou zapínány na ručně našité kabátové háčky. Na předním a zadním díle je odšito vybrání. Do průkrčníku je všitá velká, ozdobně odšívaná kapuce, která je také nejvýraznějším prvkem tohoto dámského podzimního svrchníku.

Vrchový materiál: 85% vlna, 15% polyamid

Podšívkový materiál: 100% polyester

Obr. č. 9: technický nákres model č. 5

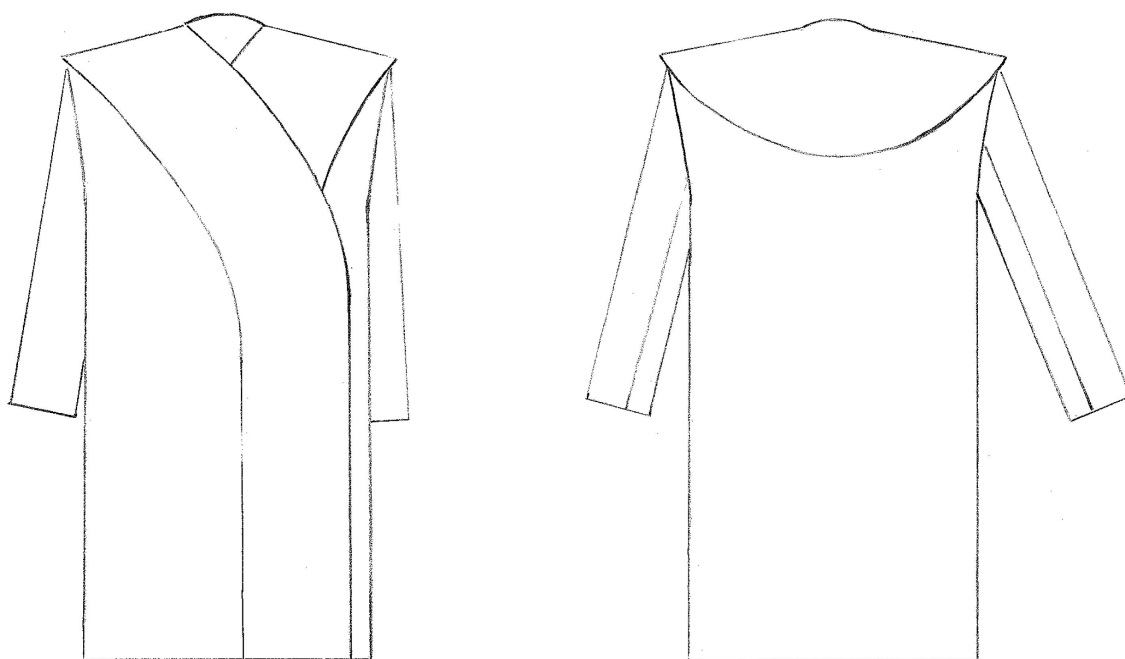
Obr. č. 10: oděvní nákres model č. 5

4.6 Model č. 6

Dámský podzimní plášť temně vínové barvy je zhotoven z vlněného veluru. Materiál je tedy vhodný na měkké zpracování pláště. Svrchník je délky ke kolenům. Do prodloužených náramenic jsou všité dvoušvové, hlavicové rukávy. Přední díly jsou přeloženy přes sebe a jsou zapínány na ručně našité kabátové háčky. Léga předních dílů přechází do límce v průkrčník, je celá ozdobně odšívaná a z rubní strany podšitá podšívkou. Je tedy nejvýraznějším prvkem tohoto dámského podzimního svrchníku.

Svrchní materiál: 85% vlna, 15% polyamid

Podšívkový materiál: 100% polyester

Obr. č. 11: technický náčrt model č. 6

Obr. č. 12: oděvní nákres model č. 6

5 ZÁVĚR

Při zpracování této práce se autorka naučila pracovat s vlněným materiálem, skládat a různě odšívát tvary, které se potom dále zpracovávaly do tvaru límce. Práce s vlněným materiálem byla náročná, protože se s ním muselo zacházet opatrně například při žehlení a podlepování, aby se nesrazil nebo neměl lesk. Při sešívání oděvu bylo zjištěno, že materiál stále pracuje, proto se dbalo na správnou přípravu, aby se materiál při sešívání netáhnul nebo nekrabatil. Původně měly být límce všívané strojově, ale kvůli velké vrstvě materiálu muselo být na některých místech použito ruční šití. Dále bylo použito u některých svrchníků místo límce dvojitého, límec jednoduchý, podšitý pouze podšívkovým materiálem. Výsledek splnil prvotní myšlenku. Límec je tedy stěžejním prvkem svrchníku a odšíváním připomíná žilkování listů. Na límcích bylo použito i odšívání do oblých tvarů, i když při prvotních zkouškách na materiálu nebylo možné toto použít. Práce by mohla být doplněna i dalšími oděvy. Kalhoty a halenky, nebo i dámská saka, které by dotvořily celou kolekci.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Starověk*. Praha: Lidové noviny, 1998. ISBN 978-80-7106-145-8.
- [2] KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Středověk*. Praha: Lidové noviny, 2009. ISBN 80-7106-146-8.
- [3] KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Renesance*. Praha: Lidové noviny, 1996. ISBN 978-80-7106-143-4.
- [4] KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Baroko a rokoko*. Praha: Lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-144-1.
- [5] KYBALOVÁ, Ludmila. *Od empiru k druhému rokoku*. Vyd. 1. Ilustrace Margita Žáčková. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2004, 271 s. Dějiny odívání. ISBN 80-710-6142-5.
- [6] KYBALOVÁ, Ludmila. *Doba turnýry a secese*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006, 295 s. Dějiny odívání. ISBN 80-710-6148-4.
- [7] KYBALOVÁ, Ludmila. *Dějiny odívání: Od zlatých dvacátých po Diora*. Praha: Lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-149-6.
- [8] KALÁBOVÁ, Marie a Hana ZDEŇKOVÁ. *Odívání I: pro střední školy (zejména rodinné)*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 1992, 95 s. ISBN 80-716-8024-9.
- [9] SKARLANTOVÁ, Jana. *Od fíkového listu k džínům*. 1. vyd. Praha: Grada Pub., 1999, 228 p., [16] p. of plates. ISBN 80-716-9785-0.
- [10] TYLÍNEK, Petr. *Základní etapy vývoje oděvní kultury*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004, 228 p., [16] p. of plates. ISBN 80-708-3784-5.
- [11] ZOUHAROVÁ, Jana. *Výroba oděvů*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2004, 2 sv. (122, 89 s.). ISBN 80-7083-782-92.
- [12] ŽIVNÁ, Želmíra. *Šaty dělají člověka*. Praha: Albatros, 1976.

7 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1: technický nákres model č. 1

Obr. č. 2: oděvní nákres model č. 1

Obr. č. 3: technický nákres model č. 2

Obr. č. 4: oděvní nákres model č. 2

Obr. č. 5: technický nákres model č. 3

Obr. č. 6: oděvní nákres model č. 3

Obr. č. 7: technický nákres model č. 4

Obr. č. 8: oděvní nákres model č. 4

Obr. č. 9: technický nákres model č. 5

Obr. č. 10: oděvní nákres model č. 5

Obr. č. 11: technický nákres model č. 6

Obr. č. 12: oděvní nákres model č. 6

8 SLOVNÍČEK POJMŮ

Messet - ženský oděv, předchůdce dnešních pláštěových šatů

Fáros - mužský i ženský plášť, mohli ho nosit lidé z vyšší společnosti

Himation - starořecký svrchní, obdélně střižený vlněný plášť mužů i žen

Peplos – ženský, teplý vlněný oděv, tvarem se shodoval s chitónem

Chlaina - mužský vlněný plášť

Chlamys - mužský kratší plášť, nosili jej jezdci a vojáci

Tóga - svrchní oděv mužů, ovinovací, nesešitý oděv

Pallium - mužský plášť

Lacerna - mužský krátký plášť ve tvaru obdélníku

Paemula - cestovní plášť pro muže

Stola - svrchní oděv žen podobný tunice

Palla - ženský svrchní oděv tvaru obdélní

Wams - mužský kabátec, nejdříve pod zbroj, později těsný mužský kabátec

Surkot - něco mezi pláštěm a šatovou sukní pro muže i ženy

Hérigaud - cestovní plášť pro muže i ženy

Klok, kloček - druh pláště, pláštíku

Hoike - polodlouhý plášť pro muže i ženy

Husse - plášť rovného tvaru

Houpelande - bohatý plášť pro muže i ženy, ze vzácných, náročně vzorovaných látek

Šuba - kožich, kožešinou podšitý plášť nebo kabát

Pelerína - plášť, pláštěnka přes ramena

Paletot - krátký plášť

9 FOTODOKUMENTACE

